

ANALIZY PRAWNE, GOSPODARCZE I SPOŁECZNE OAC

POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ A SPRAWY POLSKIE

UNIJNE STRATEGIE POLITYCZNE ZMIERZAJĄCE DO FEDERALIZACJI NA PRZYKŁADZIE POWSTANIA UNII BANKOWEJ

PIOTR GŁOWACKI

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

**UNIJNE STRATEGIE POLITYCZNE
ZMIERZAJĄCE DO FEDERALIZACJI
NA PRZYKŁADZIE POWSTANIA UNII BANKOWEJ**

POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ A SPRAWY POLSKIE

|||OAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

WWW.OSRODEKANALIZ.PL

WWW.ORDOIURIS.PL

UNIJNE STRATEGIE POLITYCZNE ZMIERZAJĄCE DO FEDERALIZACJI

NA PRZYKŁADZIE POWSTANIA UNII BANKOWEJ

POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ A SPRAWY POLSKIE

PIOTR GŁOWACKI

OŚRODEK ANALIZ PRAWNYCH, GOSPODARCZYCH
I SPOŁECZNYCH IM. HIPOLITA CEGIELSKIEGO

INSTYTUT NA RZECZ KULTURY PRAWNEJ ORDO IURIS

WARSZAWA 2024

Redaktor naukowy serii

Łukasz Bernaciński

Autor

Piotr Głowacki

Redakcja językowa

Agnieszka Bernacińska

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Ursines – Agencja Kreatywna. Błażej Zych www.ursines.pl

Wydawcy

Fundacja Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych i Społecznych
im. Hipolita Cegielskiego

Aleja Zjednoczenia 50/U1 | 01-801 Warszawa

www.osrodekanaliz.pl

Fundacja Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

ul. Zielna 39 | 00-108 Warszawa

www.ordoiuris.pl

ISBN 978-83-970518-8-1

CIP – Biblioteka Narodowa

Głowacki, Piotr

*Unijne strategie polityczne zmierzające do federalizacji
na przykładzie powstania unii bankowej :*

patriotyzm gospodarczy / Głowacki Piotr. -

*Warszawa : Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych
i Społecznych im. Hipolita Cegielskiego :*

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris,

2024. - (Analizy Prawne, Gospodarcze

i Społeczne OAC)

© Copyright 2024 by Fundacja Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych i Społecznych im. Hipolita Cegielskiego & Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

SPIS TREŚCI

Główne tezy	7
Wprowadzenie	8
Kryzys finansowy i jego skutki	9
Jak uzasadniono konieczność powstania unii bankowej?	12
Kryzys pretekstem do radykalnych zmian	16
Wnioski	18
Bibliografia	20
O autorze	21

GŁÓWNE TEZY

- Proces formowania unii bankowej stanowi studium przypadku metod stosowanych przez unijne elity do forsowania integracji europejskiej.
- Jedną ze strategii stosowanych przez federalistów europejskich można określić mianem „doktryny szoku” - zacieśnianie integracji odbywa się pod pretekstem walki z kryzysem.
- Inna metoda, nazwana układaniem kostek domina, zakłada takie skonstruowanie procesu integracji, by każdy kolejny jej krok jawił się jako naturalny i nieuchronny.

WPROWADZENIE

Unia bankowa nie wydaje się odgrywać istotnego znaczenia w powszechnej świadomości obserwatorów polityki krajowej i międzynarodowej. Nie jest ona odbierana jako ważny aspekt integracji europejskiej. Wydaje się być postrzegana jako jeden z wielu raczej technokratycznych niż politycznych elementów zacieśniającej się współpracy europejskich państw. Tymczasem badacze tematu podkreślają istotne znaczenie unii bankowej dla procesu integracji, nazywając jej wdrożenie najważniejszym porozumieniem od czasu traktatu z Maastricht¹ lub największym osiągnięciem Unii Europejskiej drugiej dekady XXI w. swoimi konsekwencjami wykraczającymi daleko poza sektor bankowy i strefę euro². Niektóre bowiem z zasad wykutych podczas tworzenia unii bankowej (np. regulacje dotyczące stabilności finansowej) są podstawą prawa UE obowiązującego również kraje niebędące członkiem unii bankowej, takie jak Polska³. To również jeden z powodów, dla którego warto popularyzować temat unii bankowej i kryjących się za nią tendencji centralizacyjnych w Unii Europejskiej.

Unia bankowa nie wydaje się odgrywać istotnego znaczenia w powszechnej świadomości obserwatorów polityki krajowej i międzynarodowej. (...) Tymczasem badacze tematu podkreślają istotne znaczenie unii bankowej dla procesu integracji, nazywając jej wdrożenie najważniejszym porozumieniem od czasu traktatu z Maastricht lub największym osiągnięciem Unii Europejskiej drugiej dekady XXI w. swoimi konsekwencjami wykraczającymi daleko poza sektor bankowy i strefę euro.

Kluczowe znaczenie dla powstania unii bankowej miał globalny kryzys finansowy z 2008 r. Ani poważne podejście do samego pomysłu stworzenia unii bankowej, ani tempo, w jakim został on zrealizowany byłyby nie do wyobrażenia, gdyby nie światowe perturbacje gospodarcze⁴.

1 D. Schäfer, *A Banking Union of Ideas? The Impact of Ordoliberalism and the Vicious Circle on the EU Banking Union*, no. 54 (2016), s. 961.

2 *The Palgrave Handbook of European Banking Union Law*, eds M.R. Chiti, V. Santoro, Cham 2019, s. V.

3 Ibidem.

4 R. Epstein, M. Rhodes, *From governance to government: Banking union, capital markets union and the new EU*, „Competition & Change”, no. 22 (2018), s. 1.

Odpowiedzią na kryzys strefy euro nie było bowiem wycofanie się z projektu wspólnej waluty, co zdaniem wielu pogłębiło skutki kryzysu finansowego w Europie, a także spowodowało kryzys zadłużenia. Zdaniem ówczesnie rządzących w Unii Europejskiej należało dodać do unii finansowej w reakcji na bieżące wydarzenia kolejny element w postaci wspólnotowego nadzoru nad sektorem bankowym.

KRYZYS FINANSOWY I JEGO SKUTKI

Światowy kryzys finansowy (2007–2008 r.) w części krajów europejskich rozlał się na sektor bankowy, co w konsekwencji doprowadziło do poważnych problemów związanych z rosnącym długiem publicznym. Szczególnie symptomatyczne są tu przypadki Hiszpanii i Irlandii.

Zdjęcie: Adobe Stock

Światowy kryzys finansowy (2007–2008 r.) w części krajów europejskich rozlał się na sektor bankowy, co w konsekwencji doprowadziło do poważnych problemów związanych z rosnącym długiem publicznym.

Kryzys w Hiszpanii miał korzenie głównie w nadmiernym rozroście sektora nieruchomości. W latach 90. XX wieku i na początku XXI wieku Hiszpania doświadczyła gwałtownego wzrostu cen nieruchomości, mającego wszelkie znamiona bańki

spekulacyjnej. Tak długo jak trwała krajowa i globalna koniunktura, a ceny nieruchomości przebijały kolejne bariery, mogło się wydawać, że na Półwyspie Iberyjskim każda inwestycja w dom lub mieszkanie to doskonały pomysł na lokatę nadwyżek kapitału. Jednak wraz z załamaniem się rynku nieruchomości w USA w 2008 r. hiszpański sektor nieruchomości zaczął odczuwać skutki globalnego kryzysu finansowego. Przełomowym momentem było bankructwo amerykańskiego banku inwestycyjnego Lehman Brothers we wrześniu 2008 r., które wywołało panikę na rynkach finansowych i doprowadziło do załamania się zaufania do banków na całym świecie, w tym także w Hiszpanii. W rezultacie hiszpańskie banki straciły dostęp do międzynarodowego finansowania, co pogłębiło ich problemy z płynnością. Z racji tego, że ceny nieruchomości zaczęły spadać, pogorszyła się spłacalność kredytów hipotecznych. Oba zjawiska fatalnie wróżyły sektorowi bankowemu.

Przełomowym momentem było bankructwo amerykańskiego banku inwestycyjnego Lehman Brothers we wrześniu 2008 r., które wywołało panikę na rynkach finansowych i doprowadziło do załamania się zaufania do banków na całym świecie.

Już od 2008 roku rząd hiszpański podjął działania w celu stabilizacji sektora bankowego poprzez wprowadzenie pakietów wsparcia – m.in. programów wsparcia płynnościowego⁵. Jednakże problem z zadłużeniem banków hiszpańskich utrzymywał się, co wymusiło kolejne działania ze strony państwa. Następne dziesiątki miliardów euro w różnych formach wsparcia popłynęły z budżetu państwowego do sektora bankowego. Działania te znacząco zwiększyły zadłużenie publiczne Hiszpanii. W rezultacie kryzys bankowy przekształcił się w kryzys zadłużenia. Dług publiczny wzrósł z 31,8% PKB w 2007 r. do 105,6% PKB w 2014 r.⁶ Skutki kryzysu były dotkliwe dla gospodarki hiszpańskiej. W 2012 roku PKB spadło o 2,6%, a stopa bezrobocia osiągnęła poziom 24,8%, co było jednym z najwyższych wskaźników w Europie⁷. Nieco podobny przebieg miał kryzys bankowy w Irlandii. Jedną z sił napędowych irlandzkiego cudu gospodarczego lat 90. XX wieku był sektor budownictwa i nieruchomości. W 2008 roku globalny kryzys finansowy dotknął również irlandzki sektor

5 P. Baudino, M. Herrera, F. Restoy, *The 2008–14 banking crisis in Spain*, „FSI Crisis Managements Series”, no. 4 (2023), s. 14.

6 World Bank Open Data, data.worldbank.org, dostęp: 26 kwietnia 2024 r.

7 Ibidem.

bankowy. Rząd Irlandii ogłosił, że udzieli wsparcia finansowego dwóm największym bankom w tym kraju – Allied Irish Banks i Bank of Ireland, w reakcji na gwałtowny

Zdjęcie: Adobe Stock

spadek kursów ich akcji⁸. W 2009 r. rząd zdecydował się na nacjonalizację Anglo Irish Bank, szczególnie mocno związanego z sektorem nieruchomości. W rezultacie ratowania banków za publiczne pieniądze dług publiczny wzrósł z 27% PKB w 2007 r. do 130% PKB w 2012 r.⁹ Skutki kryzysu były dotkliwe dla gospodarki irlandzkiej. Bezrobocie wzrosło do poziomu 15%, a PKB kraju skurczyło się o 10% w latach

2008–2010¹⁰. Irlandia była zmuszona ubiegać się o międzynarodową pomoc finansową, a w 2010 roku podpisała umowę na wsparcie finansowe z Międzynarodowym Funduszem Walutowym i UE o wartości 85 miliardów euro. Ostatecznie kryzys bankowy w Irlandii również przerodził się w kryzys zadłużenia, który wymagał bolesnych programów oszczędnościowych i reform strukturalnych.

Konieczność ratowania banków hiszpańskich i irlandzkich wynikała z niekorzystnych potencjalnych konsekwencji ich upadku dla gospodarek krajowych. Na tej kanwie ukuto termin „zbyt duży, by upaść” w odniesieniu do banków, które państwo musi ratować, nawet za cenę potężnego zadłużenia. Współzależność między wielkimi bankami w tarapatach a państwami badacze zagadnienia określają mianem „śmiertelnego uścisku” lub „błędneho koła”¹¹. Problemy jednego podmiotu przenoszą się na sytuację drugiego, dochodzi do nieuniknionego zarażania kryzysem kolejnych sektorów gospodarki, co przekłada się negatywnie na najważniejsze wskaźniki ekonomiczne – wzrost gospodarczy i bezrobocie.

Hiszpania i Irlandia stanowią najbardziej jaskrawe przykłady problemów mających swoje źródło w sektorze bankowym. Inne państwa europejskie również zostały

8 Financial Times, <https://www.ft.com/content/2e844b2b-75cb-4c4d-a4d2-6f2a0a7d80e6>, dostęp: 26 kwietnia 2024 r.

9 World Bank Open Data...

10 Ibidem.

11 D. Schäfer, op. cit., s. 962.

dotknięte podobnymi problemami, choć zazwyczaj na mniejszą skalę. Stało się oczywiste, że elity państwowe i finansowe powinny wyciągnąć wnioski z tych problemów. Jednym z pomysłów na zapobieżenie podobnej sytuacji była unia bankowa.

JAK UZASADNIONO KONIECZNOŚĆ POWSTANIA UNII BANKOWEJ?

O ile kryzys finansowy bezdyskusyjnie był kluczowym powodem powstania unii bankowej, o tyle zasadnicze przyczyny jej stworzenia nie są tak oczywiste. Badacze zajmujący się okolicznościami powołania unii bankowej wskazują na dwa główne mechanizmy, które umożliwiły jej utworzenie. Pierwszy koncentruje się na roli państw członkowskich; drugi podkreśla pierwszorzędne znaczenie aktorów ponadnarodowych – upodmiotawiających się instytucji i elit unijnych.

Zdjęcie: Adobe Stock

Pierwsza, państwocentryczna teoria, reprezentowana m.in. przez takich badaczy jak D. Howarth mówi, iż decyzja zarówno o powstaniu, jak i kształcie unii bankowej ma być wypadkową interesów państw członkowskich. Uczestników sporu o unię bankową można, w uproszczeniu, podzielić na dwa stronnictwa. Filarem pierwszego z nich były Niemcy współpracujące m.in. z Holandią, Austrią czy Finlandią. Państwa te łączyła względnie dobra kondycja sektora bankowego oraz szczególna troska

o stan finansów publicznych i stabilność finansową. Drugie stronnictwo złożone było z krajów najbardziej poszkodowanych przez kryzys finansowy (głównie z południa Europy), m.in. z Włoch, Hiszpanii czy Grecji. Pomiedzy obiema grupami, choć bliżej drugiej z nich, lokowały się interesy Francji. Kraje spoza strefy euro, takie jak Polska, Szwecja czy Wielka Brytania (wówczas jeszcze członek UE) pozostawały na marginesie tej dyskusji, ponieważ nie planowały uczestnictwa w unii bankowej. Interesem stronnictwa „oszczędnych”, jak później nazwano pierwszą grupę państw, było zapewnienie stabilności finansowej i faktyczne ocalenie strefy euro, której przyszłość była wówczas niepewna¹². Jednym z ważniejszych czynników ryzyka była zła kondycja sektorów bankowych państw Południa. Jasnym stało się, że dla utrzymania stabilności konieczne będą wspólnotowe mechanizmy pomocy – *de facto* umożliwiające przepływ środków z północy na południe Europy. Pogodzone z tym „oszczędne” kraje obawiały się jednak ryzyka nadużywania tej pomocy przez kraje znajdujące się w finansowych tarapatach¹³. Stworzenie skutecznych mechanizmów wsparcia czy ratowania banków, gwarantowanych przez m.in. stabilne Niemcy, mogło zmniejszyć motywację Południa do dbania o kondycję swoich banków w sytuacji, która wymagała m.in. prowadzenia restrykcyjnej polityki regulacyjnej. Stąd warunkiem krajów Północy stało się wdrożenie unii bankowej opartej o trzy filary: wspólny nadzór bankowy, wspólny mechanizm uporządkowanej likwidacji banków i wspólny system gwarancji depozytów¹⁴. Wszystko spinać miał system jednolitych regulacji i standardów. W ten sposób powstała, wciąż jeszcze niezupełna, unia bankowa.

Stworzenie skutecznych mechanizmów wsparcia czy ratowania banków, gwarantowanych przez m.in. stabilne Niemcy, mogło zmniejszyć motywację Południa do dbania o kondycję swoich banków w sytuacji, która wymagała m.in. prowadzenia restrykcyjnej polityki regulacyjnej. Stąd warunkiem krajów Północy stało się wdrożenie unii bankowej opartej o trzy filary:

1. wspólny nadzór bankowy,
2. wspólny mechanizm uporządkowanej likwidacji banków,
3. wspólny system gwarancji depozytów.

12 D. Howarth, L. Quaglia, *The Political Economy of European Banking Union*, Oxford 2016, s. 22.

13 Ibidem, s. 21.

14 Ibidem, s. 90.

Druga z teorii wyjaśniających powstanie unii bankowej stawia akcent na znaczenie instytucji unijnych. Te, w myśl pierwszej teorii, są niemalże przezroczystymi pośrednikami, ciałami umożliwiającymi negocjacje państw. Natomiast konkurencyjne wyjaśnienie mówi o ich wiodącej roli. Instytucje unijne miały trafnie zinterpretować kryzys finansowy jako problem wymagający rozwiązań ponadnarodowych, a także poprzez rozszerzanie swoich kompetencji niejednokrotnie przełamywały opór państw członkowskich w tym aspekcie¹⁵.

Teoria ta, choć wydaje się nieco mniej popularna, warta jest uwagi i szerszej analizy. Rzeczywistość dopisała bowiem kolejne rozdziały do historii zacieśniającej się, gospodarczej integracji w ramach Unii Europejskiej. Mowa tu o kolejnym milowym

Zdjęcie: Adobe Stock

kroku na drodze do stworzenia europejskiego superpaństwa – zaciągnięciu wspólnego długu. Decyzja w tej kwestii zapadła w trakcie pandemii COVID-19, gdy nad Europą zawisło widmo kolejnego kryzysu. Wówczas to Unia Europejska zdecydowała się na zaciągnięcie wspólnego długu w celu finansowania planu odbudowy gospodarczej nazwanego NextGenerationEU.

Decyzja ta została podjęta w odpowiedzi na gospodarcze skutki pandemii. Fundusz, na który miały trafić te środki, nazwano Instrumentem na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności. Łączna kwota funduszu wynosiła 750 miliardów euro, a jego głównym celem było wspieranie reform strukturalnych oraz inwestycji w obszary związane z transformacją cyfrową, walką ze zmianami klimatycznymi i wzmacnianiem odporności gospodarczej. Decyzja o zaciągnięciu wspólnego długu została formalnie zatwierdzona przez liderów UE w lipcu 2020 roku, a pierwsze emisje obligacji w ramach tego programu miały miejsce w lipcu 2021 roku.

15 R. Epstein, M. Rhodes, *The political dynamics behind Europe's new banking union*, „West European Politics”, no. 39 (2016).

Przyczyną kryzysu bankowego był globalny kryzys oraz lokalne bańki na rynku nieruchomości, a nie brak europejskiego nadzoru. Unia bankowa na poziomie europejskim nie byłaby w stanie zapobiec temu pierwszemu, a do przeciwdziałania drugiemu wystarczające instrumenty mają władze krajowe.

W działaniach tych widzimy analogię do powstawania unii bankowej. Powodem, czy może raczej pretekstem, do rozpoczęcia prac nad wdrożeniem nowych rozwiązań, był kryzys. Nieprzewidywalne skutki polityczno-gospodarcze zwiększają przyzwolenie na działania, które do tej pory były nieakceptowane społecznie. Powtarza się również nie do końca ścisły związek logiczny pomiędzy oficjalnymi po-

Zdjęcie: Adobe Stock

wodomami zacieśnienia integracji a istotą działań integracyjnych. Przyczyną kryzysu bankowego był globalny kryzys oraz lokalne bańki na rynku nieruchomości, a nie brak europejskiego nadzoru. Unia bankowa na poziomie europejskim nie byłaby w stanie zapobiec temu pierwszemu, a do przeciwdziałania drugiemu wystarczające instrumenty mają władze krajowe. Bezpośrednim bodźcem do wspólnego zadłużenia była zaś pandemia, ale środki pozyskane z emisji wspólnych obligacji przeznaczone były przede wszystkim na cele związane z transformacją cyfrową i energetyczną. Oczywiście, z obu przypadków można wywieść wniosek, że podjęte działania pośrednio odpowiadały na wyzwania stwarzane przez kryzys, niemniej bliższe przyjrzenie się problemowi uprawnia do sformułowania tezy o instrumentalnym wykorzystaniu kryzysów przez unijne elity do przyspieszania integracji europejskiej.

Bliższe przyjrzenie się problemowi uprawnia do sformułowania tezy o instrumentalnym wykorzystaniu kryzysów przez unijne elity do przyspieszania integracji europejskiej.

KRYZYS PRETEKSTEM DO RADYKALNYCH ZMIAN

Nasuwa się przy tym analogia do tezy sformułowanej przez lewicową, antyglobalistyczną pisarkę i aktywistkę, Naomi Klein. W swojej książce pt. „Doktryna szoku”¹⁶ Naomi Klein analizuje wpływ neoliberalnej ideologii na współczesny świat, szczególnie skupiając się na tym, w jaki sposób kryzysy i katastrofy są wykorzystywane do narzucania reform gospodarczych i społecznych. Główna teza książki opiera się na stwierdzeniu, że elity polityczne i biznesowe wykorzystują momenty kryzysowe do wprowadzania radykalnych zmian, które w normalnych warunkach spotykałyby się z oporem społecznym. Au-

torka analizuje takie wydarzenia jak przewrót Pinocheta w Chile w 1973 roku, sytuacja Rosji po rozpadzie ZSRR czy wprowadzenie gospodarki rynkowej w Iraku po inwazji Stanów Zjednoczonych. Klein argumentuje, że wstrząsy spowodowane katastrofami naturalnymi, wojnami czy terroryzmem są wykorzystywane jako pretekst do przeprowadzenia reform sprzyjających interesom elit, często kosztem społeczeństwa.

W podobny sposób można zdefiniować unijną doktrynę szoku. Elity unijne, po serii porażek poniesionych podczas prób zacieśniania integracji w zwyczajnym trybie (np. przegrane referenda konstytucyjne we Francji i Holandii w 2005 r.), postawiły na integrację w trybie nadzwyczajnym, w stanie wyższej konieczności, często przedstawiając preteksty jako powody swych działań.

Elity unijne, po serii porażek poniesionych podczas prób zacieśniania integracji w zwyczajnym trybie (...), postawiły na integrację w trybie nadzwyczajnym, w stanie wyższej konieczności, często przedstawiając preteksty jako powody swych działań.

Zdjęcie: Adobe Stock

16 N. Klein, *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*, Nowy Jork 2007.

Analiza powstania unii bankowej daje podstawy do opisanego jeszcze jednej strategii, jaką wykorzystują unijne elity. Można ją określić jako strategię ustawiania kostek domina. Polega ona na działaniach integrujących jakiś obszar życia gospodarczego i politycznego w taki sposób, by dalsze zacieśnianie integracji nie było kwestią politycznego wyboru narodów i ich elit, ale rzeczywistą koniecznością. W przypadku unii bankowej można to zobrazować, odwołując się do teorii finansowego trylematu. Zdaniem części ekonomistów niemożliwe jest osiągnięcie trzech następujących rzeczy jednocześnie: finansowej stabilności, integracji rynków finansowych i regulacji banków na poziomie narodowym¹⁷. Z jednej z nich wobec tego należy zrezygnować. Stabilność finansowa jest w oczywisty sposób wartością samą w sobie. Integracja

Zdjęcie: Adobe Stock

rynków finansowych to naturalna konsekwencja jednej z podstawowych swobód UE – przepływu kapitału. Instytucje unijne systematycznie poszerzają zakres tej wolności, proponując m.in. unię rynków kapitałowych. Czy rozszerzaniu tej swobody towarzyszy poważna dyskusja na temat możliwych, także politycznych, konsekwencji? Wydaje się, że w bardzo ograniczonym stopniu. W takich warunkach postępuje niezwykle trudno do zahamowania czy odwrócenia integracja finansowa. Ostatni z elementów trylematu staje się więc tym, który w konieczny sposób trzeba zlikwidować. W ten sposób oddanie istotnej kompetencji państwa narodowego na rzecz wspólnoty europejskiej przestaje być wyborem politycznym, a staje się techniczną koniecznością zaordynowaną przez technokratów. Taki ton był powszechny w dyskusji nad unią bankową.

Oddanie istotnej kompetencji państwa narodowego na rzecz wspólnoty europejskiej przestaje być wyborem politycznym, a staje się techniczną koniecznością zaordynowaną przez technokratów. Taki ton był powszechny w dyskusji nad unią bankową.

17 D. Howarth, L. Quaglia, op.. cit., s. 206.

Dla przykładu, projekt unii bankowej został przedstawiony przez czterech prezydentów UE jako niezbędne pogłębienie europejskiej unii monetarnej. Oficjalnie używanym określeniem stało się „uzupełnienie” unii monetarnej. Unijni decydenci sugerowali tym samym, że unia bankowa jest warunkiem *sine qua non* funkcjonowania strefy euro, mimo że takie rozwiązania były rzadko dyskutowane przed 2012 r. w ramach dyskusji o integracji i wspólnych, unijnych politykach¹⁸. W ten sposób, odpowiednio ustawione wcześniej kostki domina upadają jedna po drugiej w nieuchronnym i koniecznym procesie integracji europejskiej. Nie brak przy tym opinii, że unia bankowa jest procesem nieodwracalnym i jedynym możliwym kierunkiem jej zmian jest dalsza integracja¹⁹.

Jedną ze strategii federalizacji UE jest „doktryna szoku”, czyli większa integracja pod pretekstem kryzysu. Drugą strategią jest „układanie kostek domina”, czyli skonstruowanie procesu integracji tak, by każdy kolejny krok przedstawiał jako naturalny i nieuchronny.

WNIOSKI

Powstanie unii bankowej może służyć za studium przypadku metod i działań unijnych federalistów. Choć kryzys finansowy był bezpośrednim bodźcem do utworzenia unii bankowej, głębsze przyczyny jej powstania wydają się być związane z politycznymi i integracyjnymi ambicjami państw członkowskich oraz unijnych elit. Dwie główne teorie – państwocentryczna i ponadnarodowa – podkreślają różne, lecz uzupełniające się aspekty tych ambicji. Powstanie unii bankowej stanowi jeden z przykładów instrumentalnego wykorzystania kryzysów. Unijne elity stosują swą „doktrynę szoku”, naciskając na zacieśnianie integracji pod pretekstem walki z obiektywnym zagrożeniem. Inna strategia brukselskiego establishmentu, nazwana układaniem kostek domina, pozwala mu na przedstawianie kolejnych etapów integracji jako nieodzownego kroku. Integracja przestaje być wyborem politycznym

¹⁸ Ibidem, s. 49.

¹⁹ *The Palgrave Handbook...*, s. VII.

niepodległych państw, a staje się rzekomą dziejową koniecznością. Trafne odczytanie istoty tych integracyjnych mechanizmów każe spojrzeć z dużym dystansem i ostrożnością nie tylko na ewentualne polskie uczestnictwo w unii bankowej, ale i na inne pomysły brukselskich elit w kwestii obejmowania kolejnych dziedzin życia unijnymi regulacjami.

BIBLIOGRAFIA

- » Baudino P., Herrera M., Restoy F., *The 2008-14 banking crisis in Spain*, „FSI Crisis Managements Series”, no. 4 (2023).
- » Epstein R., Rhodes M., *From governance to government: Banking union, capital markets union and the new EU*, „Competition & Change”, no. 22 (2018).
- » Epstein R., Rhodes M., *The political dynamics behind Europe's new banking union*, „West European Politics”, no. 39 (2016).
- » Financial Times, <https://www.ft.com/content/2e844b2b-75cb-4c4d-a4d2-6f2a-0a7d80e6>, dostęp: 26 kwietnia 2024 r.
- » Howarth D., Quaglia L., *The Political Economy of European Banking Union*, Oxford 2016.
- » Klein N., *The Shock Doctrine: The Rise of Disaster Capitalism*, Nowy Jork 2007.
- » Schäfer D., *A Banking Union of Ideas? The Impact of Ordoliberalism and the Vicious Circle on the EU Banking Union*, no. 54 (2016).
- » *The Palgrave Handbook of European Banking Union Law*, eds M.R. Chiti, V. Santoro, Cham 2019.
- » World Bank Open Data, data.worldbank.org, dostęp: 26 kwietnia 2024 r.

O AUTORZE

PIOTR GŁOWACKI

Ekonomista, publicysta. Ekspert Centrum Myśli Gospodarczej. W obrębie jego zainteresowań znajdują się przede wszystkim związki gospodarki z bezpieczeństwem narodowym i aksjologią.

Nasze publikacje

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

Nasze publikacje

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

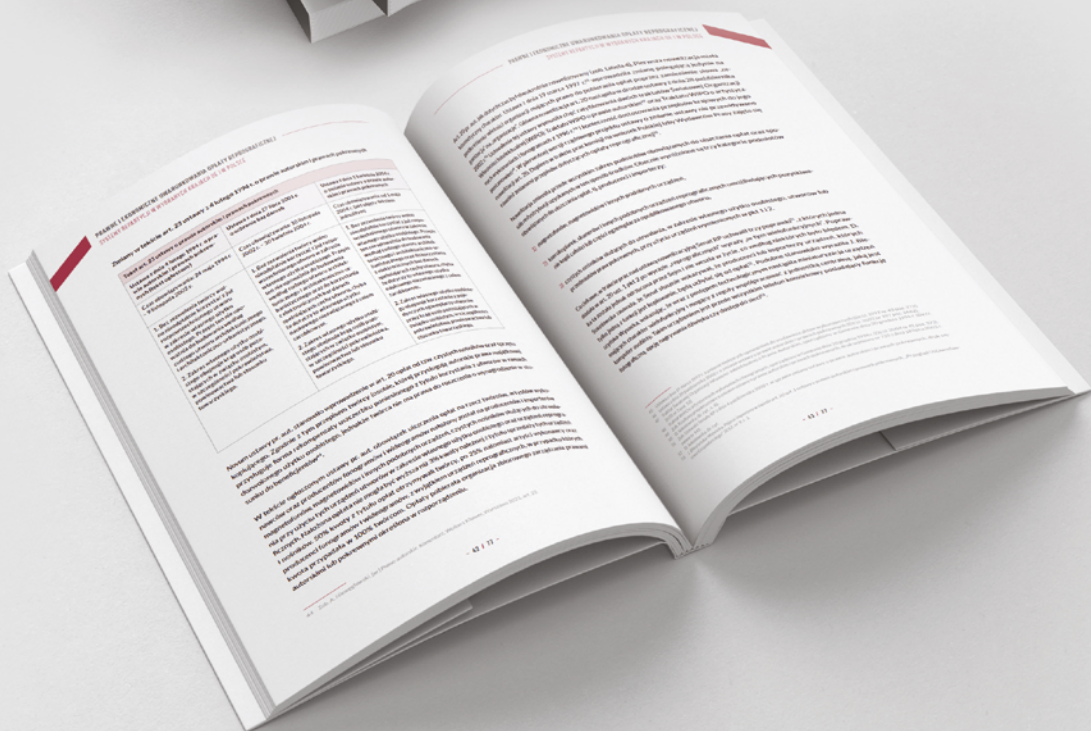
Nasze publikacje

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

Nasze publikacje

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

Nasze publikacje

IOAC
Ośrodek Analiz
Cegielskiego

Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

powstał, by bronić osoby i środowiska zagrożone społeczną marginalizacją bądź wykluczone ze względu na przywiązanie do naturalnego ładu społecznego i tradycyjnych wartości poświadczonych w Konstytucji RP. Działamy na rzecz prawnej ochrony człowieka na każdym etapie życia, tożsamości małżeństwa jako związku kobiety i mężczyzny, autonomii rodziny, wolności religijnej oraz prawa do prowadzenia działalności gospodarczej w zgodzie z własnym sumieniem.

Eksperti z Centrum Badań i Analiz Ordo Iuris:

- analizują i opiniują projekty ustaw,
- docierają z prawną argumentacją do polityków w kraju i w instytucjach europejskich,
 - biorą udział w pracach komisji parlamentarnych,
 - przedstawiają opinie w sądach (tzw. *amici curiae*),
 - monitorują działania administracji publicznej.

Prawnicy z Centrum Interwencji Procesowej Ordo Iuris:

- występują w obronie rodzin zagrożonych rozbitciem z powodu nieuzasadnionej ingerencji państwa,
- reprezentują przedstawicieli zawodów medycznych i innych grup zawodowych doświadczających trudności w profesjonalnym wykonywaniu zawodu zgodnie z osądem własnego sumienia,
 - występują jako rzecznicy słowa i zgromadzeń, szczególnie w interesie obrońców życia,
 - biorą udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym na rzecz spójności obowiązującego prawa z porządkiem konstytucyjnym Rzeczypospolitej Polskiej.

Instytut Ordo Iuris jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc w ramach Kręgu Przyjaciół (więcej o nas na stronie www.przyjaciele.ordoiuris.pl).

RAZEM MOŻEMY REALNIE WPŁYWAĆ NA RZECZYWISTOŚĆ!

Darowiznę można przekazać na konto:

34 1020 1026 0000 1502 0301 0469

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris

ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa

oraz za pomocą przelewów internetowych Tpay i PayPal

(szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl)

ordoiuris.pl

[/ordoiuris](https://www.facebook.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.youtube.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.instagram.com/ordoiuris)

[@ordoiuris](https://twitter.com/ordoiuris)

Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych i Społecznych im. Hipolita Cegielskiego został powołany, by wspierać dynamiczny i harmonijny rozwój gospodarczy Polski. Chcemy zapewniać rzetelne wsparcie merytoryczne dla polskich przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Nasze cele realizujemy, m.in. opracowując raporty analityczne, przygotowując ekspertyzy prawne, prowadząc doradztwo prawne i gospodarcze, a także organizując szkolenia. Ponad 150 lat temu Hipolit Cegielski stał się ikoną polskiego przemysłu. Udowodnił, że można z sukcesem kierować nowoczesną fabryką i jednocześnie prowadzić aktywną działalność na rzecz rozwoju polskiego społeczeństwa i gospodarki. Zależy nam, by współcześnie polscy przedsiębiorcy mogli osiągać sukcesy na miarę Cegielskiego.

Ośrodek Analiz Cegielskiego jest fundacją i zakres naszej aktywności jest uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową.

**MOŻESZ NAS WESPRZEĆ POPRZEZ DAROWIZNĘ NA NUMER KONTA:
94 1020 1097 0000 7602 0305 2438**

Fundacja Ośrodek Analiz Prawnych, Gospodarczych
i Społecznych im. Hipolita Cegielskiego
Aleja Zjednoczenia 50/U1, 01-801 Warszawa

W tytule przelewu prosimy podać:
„Darowizna na cele statutowe Ośrodka Analiz Cegielskiego”.

OSRODEKANALIZ.PL | ORODIURIS.PL

osrodekanaliz.pl

[/osrodekanaliz](https://www.facebook.com/osrodekanaliz)

[@osrodek_analiz](https://twitter.com/osrodek_analiz)

[ośrodek analiz cegielskiego](https://www.youtube.com/channel/osrodek%20analiz%20cegielskiego)

ISBN 978-83-970518-8-1

9 788397 051881

WESPRZYJ ORDO IURIS

WESPRZYJ OŚRODEK ANALIZ

